

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

KEPENEKLİOĞLU - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 73520/01)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

23 Ocak 2007

İşbu karar AİHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli bazı düzeltmelere tabi olabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (73520/01) başvuru no'lu davanın nedeni, bu ülke vatandaşı Adem Kepeneklioğlu'nun (başvuran) 28 Mayıs 2001 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (Mahkeme) yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, Ankara Barosu avukatlarından K. Bayraktar tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

DAVA KOŞULLARI

Başvuran 1954 doğumlu olup Adana'da ikamet etmektedir.

Başvuran 23 Şubat 2001 tarihinde ömür boyu hapis cezası çektiği Gebze Cezaevi'nden Tekirdağ F Tipi Cezaevi'ne nakledilmiştir.

Başvuranın avukatı K. Bayraktar müvekkiliyle görüşmek üzere Tekirdağ Cezaevi'ne gitmiştir. Ancak görüşme talebi, başvuranın adigeçenin temsil etmeyi arzu ettiği mahkumiyetten farklı bir suçtan cezaevinde yattığı gerekçesiyle geri çevirilmiştir. Bu nedenle K. Bayraktar'ın müvekkilinin vasisi tarafından tayin edilmesi ve vekalet belgesi sunması istenmiştir.

Avukatına gönderdiği 19 Mart 2001 tarihli mektubunda başvuran, Tekirdağ Cezaevi'ne nakli sırasında maruz kaldığı onur kırıcı muamelelerden yakınmıştır. Başvuran, İstanbul Devlet Mahkemesi önünde halen görülmekte olan aleyhinde açılmış bir davada kendisini temsil etmesi ve maruz kaldığı muamelelerden şikayetçi olması için gerekli başvuru yollarını kullanması amacıyla K. Bayraktar adına düzenlenmiş bir vekaletnameyi mektubuna eklemiştir. Söz konusu mektubun bazı bölümlerinin üzeri idare tarafından okunması imkansız hale gelecek şekilde çizilmiştir.

Başvuran K. Bayraktar'a gönderilmiş, üzerinde 23 Mart 2001 tarihli PTT kaşesi ve muhtemelen cezaevi yönetimi tarafından vurulmuş 'görölmüştür' damgası bulunan zarfı sunmaktadır.

Başvuranın avukatı, 28 Mart 2001 tarihinde başvuran tarafından kendisine gönderilen mektuba uygulanan sansüre itiraz etmek amacıyla Tekirdağ Cezaevi Müdürlüğü'ne başvurmuştur. Başvuranın avukatı, başvuranın nakli esnasında meydana gelen olayları anlattığı mektubunun sansürlü olarak kendisine gönderilmesini ve başvurana gönderdiği mektubun başvurana iletilmesini talep etmiştir. Ayrıca başvuranla görüşme olanağından faydalandırılma talebinde bulunmuştur.

30 Mart 2001 tarihinde başvuranın avukatı İstanbul DGM önünde yapılan yargılamanın durumu hakkında bilgilendirilmiştir. DGM, 30 Mart 2001 tarihli mektubunda, başvuranın 29 Haziran 1992 tarihinde yakalandığını, 13 Temmuz 1992 tarihinde tutuklu yargılanmasına karar verildiğini ve başvuran hakkında yapılan yargılamanın halihazırda devam ettiğini bildirmiştir.

Cezaevi disiplin kurulu 10 Ocak ve 1 Mayıs 2002 tarihlerinde yaptığı toplantılarda Ceza İnfaz Kurumları ve Tevkifevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzüğü'nün 147. maddesi uyarınca, başvuran tarafından kaleme alınan mektubun «sakıncalı» bulunan bazı

bölmelerine dair sansür uygulanmasını öngören on iki sansür kararı almıştır. Disiplin kurulu 21 Ocak 2002 tarihinde başvuran tarafından yazılan bir mektubun imha edilmesini kararlaştırmıştır.

Başvuranın avukatı 27 Ağustos 2003 tarihinde müvekkilinin bir ay önce sağlık nedeniyle serbest bırakıldığı hususunda AİHM'yi bilgilendirmiştir.

Tekirdağ Cezaevi Müdürlüğü Adalet Bakanlığı'nın bilgi talebine cevabi yazısında başvuranın müvekkilinin 28 Mart 2001 tarihinde herhangi bir başvuruda bulunmadığını belirtmiştir.

HUKUK AÇISINDAN

Başvuran, avukatına gönderdiği 19 Mart 2001 tarihli mektubunun bazı bölümlerinin çizilmesinin AİHS'nin 8. maddesinde öngörülen haberleşmeye saygı hakkının ihlal edildiği iddiasında bulunmaktadır.

Hükümet bu sava karşı çıkmaktadır.

A. Kabuledilebilirliğe dair

Hükümet başvuranın Cumhuriyet Savcılığı'na şikayette bulunma hakkına sahip olmasına karşın bu hakkını kullanmadığını savunmaktadır.

İddialarının aksine başvuran sözkonusu sorunla ilgili olarak savcılığa yahut cezaevi yönetimine herhangi bir başvuruda bulunmamıştır. Bu hususta Hükümet ilgili cezaevi kurumunun 9 Eylül 2003 tarihli mektubunu esas almaktadır.

Başvuran Hükümet'in argümanlarına itiraz etmektedir.

Dosyadaki belgeleri dikkate alan AİHM, başvuranın avukatının 28 Mart 2001 tarihinde Cumhuriyet Savcılığı'na ve Cezaevi Müdürlüğü'ne gönderdiği mektupların posta gönderi makbuzlarını kanıt olarak sunduğunu gözlemlemektedir. Böylelikle başvuranın avukatının Cezaevi Müdürlüğüne ve Cumhuriyet Savcılığı'na sözkonusu şikayete ilgili olarak başvuruda bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Hükümet'in itirazı kabul edilemeyecektir.

AİHM AİHS'nin 35 § 3. maddesi uyarınca başvuruya konu olan şikayetin dayanaktan yoksun olarak ilan edilemeyeceğini tespit etmektedir. Başvuru herhangi bir kabuledilemezlik gerekçesiyle karşılaşılmamaktadır. Bu nedenle başvuru kabuledilebilirdir.

B. Esasa dair

Hükümet daha önce hakkında bir mahkumiyet kararı bulunması sebebiyle başvuranın hukuki ehliyetten mahrum kişilerin bağlı olduğu vesayet rejimine tabi tutulduğunun altını çizmektedir. Yasal vasisi K. Bayraktar'la birlikte iki avukatı 28 Mart 2001 tarihinde yasal temsilci olarak tayin etmiştir. Hükümet, K. Bayraktar'ın bu tarihten önce başvuranın yasal temsilcisi olmadığını savunmaktadır.

Öte taraftan başvuranın haberleşme hakkına müdahale edildiği yönündeki bütün iddiaları reddeden Hükümet başvuranın herhangi bir engelle karşılaşmaksızın mektup ve faks gönderebildiğini savunmaktadır. Bu bakımdan Hükümet istenildiği takdirde bu hakkın yasal olarak sınırlandırılabilceğini ancak bu durumda disiplin kurulu kararı gerekeceğini belirtmektedir. Ancak 2001 yılı Mart ayında bu yönde herhangi bir karar alınmamıştır. Hükümet ayrıca tartışmalı mektubun varlığı hususunda itirazda bulunarak 2001 yılı Kasım ayı ile 2003 yılı Temmuz ayı arasındaki dönemde gönderilen ve alınan mektup ve faksların dökümünü gösteren belgenin bir nüshasını sunmaktadır. Hükümet, bir müdahale tespit edilmesi durumunda AİHM'nin bu müdahaleyi yasayla öngörülmüş, meşru ve zorunlu bir müdahale olarak değerlendirmesi gerektiği kanaatinde dir.

Avukat şikayetine ilişkin olarak ulusal makamlara etkili bir başvuruda bulunduğunu ve başvuran tarafından kendisine gönderilen zarfın üzerinde bulunan «görölmüştür» damgasının tartışmalı mektubun cezaevi idaresi tarafından kontrol edildiğini ortaya koymak bakımından yeterli olduğunu savunmaktadır.

Tarafların görüşlerinin ışığında AİHM, başvuranın haberleşme dokunulmazlığına saygı hakkına yönelik olarak «kamu otoritesinin müdahalesinin» varlığının mevcut davada tartışmaya konu olduğunu gözlemlemektedir. Elindeki dosya temelinde AİHM bu türden tartışmalı bir meselede hukuki bir sorundan ziyade kesin dava koşullarıyla ilgili olarak bir yargıya varmalıdır (*Messina – İtalya*, 26 Şubat 1993 tarihli karar).

Bu bakımdan AİHM, başvuranın, üzerinde PTT kaşesi bulunan 28 Mart 2001 tarihli mektubu gönderdiğine ilişkin belgeler sunduğunu tespit etmektedir. Başvuranın avukatı sözkonusu tarihte Tekirdağ Cezaevi Müdürlüğü'ne ve Cumhuriyet Savcılığı'na tartışmalı mektuba sansür uygulanması hakkında şikayet başvurusunda bulunmuştur.

AİHM ayrıca, Sözleşmecî bir Devlet'in bir tutukluya gönderilen ve cezaevine gelen cezaevinden mektupların dökümünü sunmakla yetinerek 8. madde anlamında üstüne düşen sorumlulukları yerine getirdiğini ifade edemeyeceğini hatırlatmaktadır (*Messina*, adigeçen, § 31). AİHM aynı şekilde bir tutuklu tarafından gönderilen mektup ve faksların dökümünü sunmakla da yetinilemeyeceği kanaatinde dir. Ayrıca mevcut davada kanıt olarak ileri sürülen dökümler tartışmalı mektubun yazıldığı tarihten sonraki döneme aittir.

Aksini ispatlayacak kanıt ya da başka herhangi bir unsur bulunmadığından AİHM dosya unsurlarının ışığında başvuran tarafından sunulan kanıtların yapılan şikayete ilişkin yeterli bir delil başlangıcı teşkil ettiğini takdir etmektedir.

K. Bayraktar'ın avukat sıfatına ilişkin olarak ise adigeçenin başvuran aleyhinde yürütölen cezai takibat çerçevesinde başvuranın talebi üzerine başvuranın avukatı sıfatıyla müdahil olduğu gözükmektedir. Ancak bir tutuklunun avukatıyla haberleşmesinin denetlenmesine ilişkin ilkelerin ışığında AİHM, yerleşik içtihadı uyarınca, bir avukatla haberleşmenin ne amaçla olursa olsun AİHS'nin 8. maddesi uyarınca ayrıcalıklı bir statüye sahip olduğunun altını çizmektedir. (bkz. *Campbell – Birleşik Krallık*, 25 Mart 1992 tarihli karar, ve *Golder – Birleşik Krallık*, 21 Şubat 1975 tarihli karar). Bu nedenle bir avukata gönderilen yahut bir avukattan gelen bir mektubun okunmasına, yalnızca yetkili makamların mektubun muhteviyatının cezaevi kurumunun veya bir başkasının güvenliğini tehdit ettiği ya da başka bakımlardan suç teşkil eden bir niteliği haiz olduğu kanaatine vardıkları sözkonusu ayrıcalığın suistimal edildiği istisnai hallerde izin verilmelidir. Ancak mevcut davada bu türden koşulların oluştuğunu gösteren herhangi bir dosya unsuru bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle AİHS'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran uğradığını iddia ettiği maddi ve manevi zararların tazmini için 20.000 Euro talep etmektedir.

Hükümet bu taleplere itiraz etmektedir.

Tespit edilen ihlal ile talep edilen maddi tazminat arasında bir illiyet bağı tespit edemeyen AİHM bu talebi reddetmektedir. Ayrıca AİHM iddia edilen manevi zararın tazmini için ihlal tespitinin başlı başına yeterli bir adil tatmin teşkil ettiği kanaatindedir.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuran AİHM önünde yaptığı masraf ve harcamalar için 3.560 Euro talep etmektedir. İddiasını desteklemek üzere başvuran Ankara Barosu tarafından hazırlanan referans avukatlık ücretlerini gösterir belgeyi sunmaktadır.

Hükümet bu taleplere itiraz etmektedir.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran yaptığı masraf ve harcamaların iadesini, ancak sözkonusu masraf ve harcamaların gerçekliğini, gerekliliğini ve makul oranda olduğunu ispatladığı sürece elde edebilir. Mevcut davada elindeki unsurları dikkate alan AİHM, yukarıda belirtilen kriterlerin ışığında, AİHM önünde yaptığı masrafları için başvurana, 1.500 Euro'dan, Avrupa Konseyi tarafından sağlanan 715 Euro tutarındaki adli yardımın düşülerek kalan meblağın ödenmesinin makul olduğuna kanaat getirmiştir.

C. Gecikme Faizi

Gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puan eklenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun geriye kalanının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 8. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. İhlal tespitinin başvuranın maruz kaldığı manevi zararlar için başlı başına yeterli bir adil tatmin *teşkil ettiğine*;

4. a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, döviz kuru üzerinden Y.T.L.'ye çevrilmek üzere ve miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak, Savunmacı Hükümet tarafından başvurana, masraf ve harcamaları için 1.500 Euro'dan (bin beş yüz), Avrupa Konseyi tarafından sağlanan 715 Euro (yedi yüz on beş) tutarındaki adli yardımın düşülerek kalan meblağın her türlü vergiden muaf tutularak *ödenmesine*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

6. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğüne 77 §§ 2 ve 3. maddesine uygun olarak 23 Ocak 2007 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.